

۳۱ طرح و روش املای آموزشی برای کلاس اول ابتدایی

۱. **املا به کمک کتاب و تصاویر:** در این طرح متن املا را آماده کرده و از دانش آموزان می خواهیم تا ضمن نوشتن املا در صورت نیاز از کتاب یا تصاویر استفاده کنند.

لذا کتاب را نزد آن ها باز می گذاریم و تصاویر لازم را هم در دست خود می گیریم و هر موقع که نیاز شد به آن ها نشان می دهیم تا تداعی شود. این روش برای آموزش مراحل اولیه است و کم کم محدوده ی کار را تنگ تر می کنیم تا برای ارزشیابی واقعی آماده شوند.

۲. املای گروهی:

الف) معلم و گروه ها: در موقع گفتن املا هر گروه دور هم جمع و از نوشته و فکر و آگاهی یک دیگر استفاده می کنند و به هم دیگر یاد می دهند. این کار آموزش هم سال به هم سال است که به نظریه ی سینر گوزی معروف است، به وجود می آید و خود یک کار مشارکتی و یاد دهی یاد گیری است.

ب) سرگروه و اعضاء: با تشکیل گروه سه نفره املا نوشته می شود که یک نفر متن را می خواند و یک نفر می نویسد و یک نفر نظارت می کند. این کار توجه و دقت آن ها را بالا می برد و یادگیری را به باور می رساند و بچه ها کم کم اعتماد خود را به دست می آورند و ترس آن ها ریخته شده و برای مراحل دیگر آماده می شوند.

ج) املای گروهی: در هر گروه یک نفر به بقیه دیکته می گوید. برای مثال در یک گروه سه نفری یک نفر املا می گوید. یک نفر نظارت می کند و نفر سوم می نویسد.

د) املای گروهی: دانش آموزان به گروه های سه یا چهار نفری تقسیم شده و هر کدام یک خط می نویسد.

ه) املای گروه به گروه دیگر: هر گروه متنی را تهیه کرده برای گروه دیگر می خواند تا آن گروه بنویسد.

۳. **املای تقریری:** معلم متنی را که قبلا تهیه کرده به تدریج قرائت می کند تا فراگیران بنویسند.

۴. املای ذهنی:

الف) دانش آموزان متنی را بخواند و در پایان املای آن را به تنهایی بنویسد. با استفاده از قدرت حافظه ی خودش به خودش املاء بگوید.

ب) کلماتی را پای تخته می نویسیم و دانش آموزان به کلمات با دقت نگاه می کنند و به ذهن می سپارند. سپس کلمات نوشته شده را از روی تخته پاک می کنیم. دانش آموزان با استفاده از قدرت حافظه خود کلمات را می نویسند.

۵. **املاء با کلمات پراکنده:** طبق این طرح می توانیم روی تخته تعدادی از کلمات متن را یا اضافه تر از آن را بنویسیم و بعد متن املا را شروع کنیم و از بچه ها بخواهیم تا ضمن املا نوشتن در صورت نیاز کلمه ی مورد نظر را پیدا کنند و صحیح آن را بنویسد. در این طرح دقت آن ها مهم است و تداعی آن در ذهن مؤثر است. جالب است که کم کم ملکه ذهن آن ها می شود و در نهایت نیاز آن ها به آن کم خواهد شد. تفکیک کلمات تا حدودی مشابه مورد توجه است مثل دارد و دارم. حالا به مثال زیر توجه کن:

متن:

تخته کلاس

بابا - در - دارد - بادام - انار - بابا آب دارد.

آمد - مادر - دارم - داد - سارا با مادر در باران آمد.

سارا - باران - امین - دوست - او با من دوست است.

من بادام دارم. امین انار بر می دارد.

۶. **املای بچه ها به خانواده:** گه گاهی برای تنوع در کار تکالیف شب می توانیم متنی را از کتاب انتخاب کنیم یا متنی را تهیه کرده به بچه ها می دهیم و از آن ها بخواهیم تا به یکی از اعضای خانواده که کلاس بالاتر است یا اولیاء خود املا بگویند و بعد نتیجه را برای ما بیاورند. این خود یک همکاری و آموزش خانواده را به دنبال دارد. البته باید خانواده ها را در جریان گذاشت تا راه و روش نوشتن املا را با شرایط کتاب بنویسیم هماهنگ کنند. هدف یادگیری و مشارکت خانواده و آشنایی با روش کار است.

۷. **املای بچه ها به معلم:** معلم در کلاس در فرصت لازم می تواند از گروه های کلاس بخواهد تا هر گروه یک جمله از کتاب بنویسیم آماده کنند به معلم املا بگویند و معلم روی تخته کلاس بنویسد. معلم می نویسد و دانش آموزان با دقت نگاه می کنند در بعضی موقع اشتباهی که باعث بد آموزی نشود مثلا جا انداختن حرفی را معلم انجام تا دقت آنها را بسنجد. کسانی که دقت بیش تری دارند تشویق می کند. این عمل موجب دقت و یا تقلید بچه در موقع نوشتن می شود.

۸. **املای سفره ای یا در فضا:**

(الف) **سفره ای** که بچه ها در حیاط روی خاک یا با گچ در کف مدرسه یا کلاس املا می نویسند. میز شنی در این روش کار آمد است.

(ب) **سفره ای:** دانش آموزان به صورت گروهی بر روی سفره های نایلونی با استفاده از ماژیک وایت برد یا انگشت و گواش املاء می نویسند.

(ج) **در فضا:** که می توانیم ۲ نفر از بچه ها را جلو کلاس آورده و پشت به بچه ها به ایستد و در فضا جمله ای را بنویسند. این عمل نوعی آموزش فارسی برای تجسم ذهنی کلمه است.

۹. املاي کاردني:

الف) مثلا ۲۰ کلمه را روی کارت هایی می نویسیم و به طور پراکنده روی میز قرار می دهیم و از دانش آموزان می خواهیم تا گروهی یا فردی جمله ی مورد نظر ما را مرتب کنند که خود یک نوع جمله سازی با رعایت نکات دستوری است.

مثال: او.....در.....باران.....آمد

من.....انار.....دارم

ب) معلم تعدادی کلمه روی کارت می نویسد و جلوی کلاس نصب می کند و آن ها را می خواند و بعد جمع می کند و از دانش آموزان می خواهد که کلماتی را که به خاطر دارند بنویسند.

معلم می توان املا را بر روی چندین کارت بنویسد و این کارت ها را بین گروه ها تقسیم کند تا تمام گروه ها کارت ها را ببینند و سپس کارت ها را جمع کرده و از روی آن ها دیکته بگوید.

۱۰. املاي کامل کردني:

الف) در این طرح متن شماره ی یک را برای مثال می دهیم تا چند بار بخوانند و متن شماره ی دو که همان متن است با بیان ما و راهنمایی ما بدون حضور متن شماره ی یک کامل کنند.

متن دو

متن یک

من.....دارم.

من درس دارم.

او در را.....

او در را بست.

بابا با.....

بابا با اسب آمد.

مادر درآمد.

مادر در باران آمد.

امیر.....دارد.

امیر میز دارد.

سارا.....بود.

سارا با برادر بود.

ب) معلم تعداد لغاتی مثلا ۲۰ کلمه که دارای ارزش املايي هستند را انتخاب می کند و سپس جای آن ها را در متن آماده شده جهت تکثیر خالی می گذارد. آن گاه متن کامل را خودش می خواند و دانش آموزان جاهای خالی را با توجه به قرائت معلم پر می کنند. می توان کلماتی را انتخاب کرد و حروفی را از کلمه جا انداخت ، دانش آموزان کلمات را کامل کنند.

۱۱. املاي با ضبط و صوت: ضبط متن املاء بر روی نوار و پخش آن در کلاس درس یا منزل جهت نوشتن متن املاء.

۱۲. **املا آبکی**: دانش آموزان پایه های اول و دوم می توانند با استفاده از قوطی مایع ظرفشویی که داخل آن آب ریخته اند روی زمین املا بنویسند.

۱۳. **املا ماسه ای**: روی تخته شن یا زمین شنی با چوب املا بنویسند.

۱۴. **املا لمسی**: دانش آموزی روی کمر دوست خود با انگشت بنویسد و نفر جلویی کلمه را تشخیص داده و روی کاغذ بنویسند.

۱۵. **املا بدون نقطه یا تشدید یا لغات ناقص**: می توان متن املائی را به صورت تایپ بدون نقطه، بدون تشدید و یا به صورت لغات ناقص به دانش آموزان داد تا آنان در جای مناسب نقطه بگذارند یا تشدید قرار دهند و یا لغات ناقص را کامل کنند.

۱۶. **املا به کمک حافظه ی کوتاه مدت**:

متن یا پاراگرافی را انتخاب می کنیم بچه ها دوسه بار می خوانند وبعد کتاب را می بندیم و می گوئیم حالا هر چه به یاد دارید بنویسید، دوباره متن یا پاراگراف درس دیگری را انتخاب می کنیم و هم چنین عمل تکرار می شود. هدف املا نویسی، نگارش و ارزشیابی سریع از آگاهی و درک بچه می باشد.

۱۷. **املا پایه تخته**:

الف: جمله یا کلمه گفته می شود و آنها به کمک حافظه ی خود یا به کمک جدول حروف و جدول ترکیب بنویسید.

ب: متنی را روی تخته بنویسیم و بعد چند کلمه ی آن را پاک کنیم یا کل آن را بخواهیم تا دانش آموزی آن را بنویسد. البته باید متن جمله یا کلمات حذف شده را خواند و راهنمایی کرد.

۱۸. **املا کلیدی**: (۱) جدولی را به شرح زیر می دهیم و حروفی را به عنوان کلید قرار می دهیم و از آن ها می خواهیم جلو آن هر چند کلمه یادشان می آید که صدای اول آن ها این شکل است بنویسند. باید ۲۰ کلمه شود و بعد به آن ها نمره می دهیم.

هدف یاد آوری کلمات شروع با حرف های مدنظر که تا حالا خوانده اند.

آ

ا

ب

س

د

۱۹. املاي كليدي: (۲)

از دانش آموزان مي خواهيم تا بر اساس كليد کلماتي که اين هجا که در آن بکار رفته بنويسند.
هدف ياد آوري کلمات خوانده شود. در کتاب و کلاس است.

با

ما

تا

دا

سا

نا

۲۰. املاي كليدي: (۳)

جمله هاي نا تاممي را مي دهيم تا بر اساس کتاب يا به نظر خود کامل کنند. اين جمله ها را از متن دو يا سه درس انتخاب مي کنم. اول از آن ها مي خواهيم تا روي آن متن بخوانند بعد اين طرح را عمل مي کنم.
هدف تقويت املا و جمله نويسي و رعايت نکات دستوري جمله است.

مادر در.....

من انار.....

بابا با.....

او.....

۲۱. املاي کسب توانمندی: در پايان هر سه هفته يا یک ماهي یک املاي مستقل مي گيريم تا بدانيم تا چه حد رشد کرده اند و آن را ملاک قرار داده و طرح و روشهاي مؤثر را عمل مي کنيم.

۲۲. املاي سنگي - دانش آموزان در حياط مدرسه کلمات گفته شده معلم را با سنگ روي زمين مي نويسند.

۲۳. کلمه گم شده: چند کلمه را به صورت صحیح روی تابلو می نویسیم، به دانش آموزان می گوئیم که به کلمات توجه کنند. یکی از دانش آموزان را از کلاس بیرون می فرستیم و یکی از کلمات را پاک می کنیم تا وقتی دانش آموز وارد کلاس شد، حدس بزند کدام کلمه پاک شده است و آن را مجددا بنویسد.

۲۴. نوبت کیه؟: در این روش بخش های هر کلمه و یا ترکیب ها را در کارت هایی نوشته و به دانش آموزان داده می شود. آموزگار کلمه ای را نام می برد. هر دانش آموزی که با کارت هایی که در دست دارد و می تواند کلمه را بسازد بیرون می آید. یکی دیگر از دانش آموزان به صورت انتخابی یا داوطلب آن کلمه را روی تخته کلاس می نویسد.

۲۵. اسم - فامیل: این همان بازی قدیمی است، با این تفاوت که ستون ها کم تر است. در ضمن صدای اول کلمه مورد نظر چاپ شده است.

۲۶. املاي مشارکتی: در این روش املاگویی باید هر گروه یک جمله را آماده می کند و به ترتیب برای کلیه دانش آموزان کلاس دیکته می کند. باید به این نکته توجه داشت که، در هر گروه یکی از اعضا جمله را می گوید و دیگر اعضا می نویسند. یکی از اعضا نیز می تواند به عنوان ناظر درست نویسی جمله گروه را کنترل کند.

۲۷. روش مسابقه ای: املا به روش مسابقه ای روش دیگری از نحوه املا گفتن به شمار می رود. در این روش چند دانش آموز تقریباً هم سطح انتخاب می شود. ابتدا تخته ی کلاس را به دو یا سه قسمت تقسیم می کنیم و سپس کلمه یا جمله ای توسط معلم گفته می شود.

۲۸. املاي جای خالی: این روش به دو صورت حذف کامل کلمه یا حذف بخشی از کلمه به صورت حروف قابل اجراست، بدین صورت که در یک متن از پیش تهیه شده بعضی از کلمات یا حروف را جا می اندازیم، سپس از روی متن برای کلاس می خوانیم و حتی کلمه ای هم که جا افتاده است توسط معلم قرائت می شود. دانش آموزان پس از شنیدن کلمه جای خالی را پر می کنند.

۲۹. املاي تصویری: الف) تصاویر نیمه مجسم: دانش آموزان باید واژه ها متناسب با هر تصویر را زیر آن بنویسند.

ب) اجسام مجسم: تعدادی از وسایلی که دانش آموزان نوشتن کامل آن را آموخته اند روی میز می چینیم، تا دانش آموزان به صورت فردی یا با مشورت هم و به صورت گروهی املاي آن وسایل را بنویسند.

۳۰. املاي مشورتی: در این روش اعضای گروه در ساخت جمله و یا متن کامل املا شرکت فعال دارند. می توانیم کلماتی را در اختیار گروه ها گذاشته تا با هم فکری جمله های معنی دار و کامل بسازند.

استفاده از خمیرهای بازی در دیکته: هر گروه از دانش آموزان حروف یا کلمه ای را با خمیر بازی درست می کنند و در معرض دید دیگر گروه ها قرار می دهند.

۳۱. **املائی صوتی:** در این روش متن املا از شب قبل توسط معلم روی نوار کاست ضبط می شود. موقع املا این نوار در کلاس پخش می شود تا کودک متن را بنویسد. نکته ای که در این جا قابل ذکر است، متن ضبط شده نباید سریع و بدون تکرار باشد. هم چنین برای تنوع بیشتر می توان از صدای فرد دیگری برای انجام این کار کمک گرفت.